

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

329.15 CPN

'S-GRAVENHAGE,
Javastraat 68

13 Juli

1950

No. 80489

~~43335~~
~~17.7.50~~

A

Bijl.: een

VERTROUWELIJK

Betr.: Gerben Wagenaar.

43328
17.7.50.

Bij deze heb ik de eer Uwe Excellentie een dezerzijds opgesteld rapport te doen toekomen betreffende de voorzitter van de Communistische Partij van Nederland, Gerben Wagenaar, en zijn huidige positie in het Partijbestuur.

HET HOOFD VAN DE DIENST
bij afwezigheid

Z.E. de Minister-President

Z.E. de Minister van
Binnenlandse Zaken.

A. van Maanen
Mr. A. van Maanen.

In het dagblad van de Communistische Partij van Nederland "De Waarheid" van 23 Maart 1950 verscheen het volgende bericht:

"Tot ons grote leedwezen moeten wij berichten, dat de doktoren onze partijvoorzitter Gerben Wagenaar ernstig geadviseerd hebben enkele maanden algehele rust te nemen. Hij kan niet werkelijk beter worden wanneer hij niet een tijdlang zich losmaakt van alle partijwerkzaamheden. In het belang van de gezondheid van kameraad Wagenaar heeft het Partijsecretariaat besloten, dat hij het advies van zijn doktoren ten volle moet opvolgen."

Het is een algemeen bekend feit, dat de gezondheidstoestand van Gerben Wagenaar, geb. 27.9.1912 te Amsterdam, wonende aldaar, veel te wensen overlaat.

Reeds op 26.2.1947 werd hij in Ned. West-Indië, alwaar hij als lid van een parlementaire commissie verblijf hield, wegens een hartaanval voor enige dagen in een hospitaal opgenomen. Om dezelfde reden werd hij in Juni 1948 in een Amsterdams ziekenhuis verpleegd. Voorts zou hij in Augustus 1948 tijdens een verblijf te Praag ziek zijn geweest en tenslotte verbleef hij van 26.1.1949 tot 2.3.1949 wegens een dubbele longontsteking in een Amsterdams gasthuis.

Gezien het bovenstaande behoeft in eerste instantie niet getwijfeld te worden aan de door het Partijbestuur aangegeven oorzaak als reden van zijn tijdelijke afwezigheid.

Niettemin wordt dezerzijds rekening gehouden met de mogelijkheid dat deze tijdelijke inactiviteit mede gezien zou kunnen worden als een inleiding tot zijn aftreden als partijvoorzitter.

Er dient in dit verband aandacht te worden geschonken aan een door Paul de Groot tijdens de Partijconferentie van December 1949 gedane uitspraak, dat bij de beoordeling van de kwaliteiten der bestuursleden geen rekening meer gehouden mag worden met de verdiensten van de betrokkenen in de illegaliteit.

De goede naam welke Wagenaar zich in het verzetswerk verwierf - hij was o.a. één der landelijke leiders van de Raad van Verzet (R.V.V.) - droeg er waarschijnlijk toe bij, hem als partijvoorzitter te benoemen. In de afgelopen jaren is echter gebleken, dat hem bijzondere leiderskwaliteiten ontzegd moeten worden; zo is bijv. zijn omgang met intellectuelen in de partij bepaald stroef te noemen, wat wellicht is terug te voeren naar zijn maatschappelijke herkomst. Zoals bekend oefende Wagenaar voor zijn verzets- en parlementair-politieke carrière het beroep uit van meterhersteller bij het Gemeentelijk Electriciteits Bedrijf te Amsterdam.

Het is niet onmogelijk dat Wagenaar, nu aan zijn positie als partijvoorzitter andere maatstaven dan alleen een verdienstelijk illegaal verleden zullen worden aangelegd, persoonlijk tot het inzicht komt, dat hij verstandiger doet binnenkort zijn bezoldigde

functie ter beschikking te stellen. Dit besef kan mede de oorzaak zijn van zijn inzinking waargenomen in het laatste halfjaar van 1949.

Zijn heftig optreden tijdens de op 1 Maart 1950 gehouden debatten in de Tweede Kamer der Staten Generaal, inzake de Amerikaanse wapenleveranties, waarbij hij tot tweemaal toe uit de zittingszaal moest worden verwijderd, deed sterk denken aan het gevolg geven aan een internationaal verstrekte opdracht te dezen in de parlementen rumoer te verwekken.

Bezien in het licht der hiervoren gereleveerde feiten, kan Wagenaar, in zijn beduchtheid voor naderende moeilijkheden, hierin een gereede aanleiding gevonden hebben een krampachtig bewijs van zijn activiteit voor en loyaliteit aan de partij te leveren. Zijn overspannen gestedoestand zal hier minder een rol gespeeld hebben, aangezien hij, na zijn definitieve verwijdering uit het gebouw der Tweede Kamer, ogenschijnlijk volkomen kalm in zijn auto stapte en wegreed.

Tot op heden werd geen bevestiging ontvangen op het bericht als zou Wagenaar de wens koesteren zich vrijwillig uit het partijleven terug te trekken, op grond van een veranderde politieke opvatting, veroorzaakt door beïnvloeding van zijn moeder, die een overtuigd aanhangster van de Partij van de Arbeid is.

Nadrukkelijk wordt er op gewezen, dat de veronderstelling dezerzijds slechts gezien mag worden als een mogelijke ontwikkeling der toekomstige positie van Wagenaar in de partij. Uit interne partijkringen werden nog geen inlichtingen verkregen welke deze hypothese stenn verlenen. Wel werd bekend, dat sommige leden zich in persoonlijke en vertrouwelijke gesprekken er over uitlieten, dat zij het min of meer bevreemdend vonden, dat de partij-voorzitter zo vaak wegens ziekte niet in staat was zijn functie volledig waar te nemen. Dergelijke uitlatingen werden dan evenwel gedaan zonder dat er enigerlei conclusie aan werd verbonden.

12.7.1950